

KVFS

2008:5

Utkom från trycket den
12 mars 2008

Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd om särskilda utslussningsåtgärder

beslutade den 3 mars 2008.

Kriminalvården föreskriver följande med stöd av 17, 38 och 43 §§ förordningen (1974:248) om kriminalvård i anstalt (KvaF) samt 19 § förordningen (1974:286) om beräkning av strafftid m.m. och beslutar följande allmänna råd.

Gemensamma bestämmelser

(54, 59-67 §§ lagen [1974:203] om kriminalvård i anstalt [KvaL])

Allmänt

Allmänna råd

Planeringen för utslussningsåtgärder utgör en del av den dömdes verkställighetsplan och ska följa de anvisningar som finns utfärdade i Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd om planering av kriminalvårdspåföljd och häktesvistelse.

Information

1 § Den dömden ska av anstalten eller häktet informeras muntligen och skriftligen om de särskilda utslussningsåtgärderna och kriterierna för dessa i samband med att verkställighetsplanen upprättas.

Den dömden ska även informeras om att utslussningsförberedelserna kan påverkas av frågan om uppskjuten villkorlig frigivning.

Allmänna råd

Informationen till en långtidsdömd, dvs. en intagen som dömts till fängelse fyra år eller mer, behöver i detta skede av verkställigheten inte vara lika omfattande.

En dömd som har meddelats särskilda villkor enligt 7 § tredje stycket KvaL som anger att den dömd inte kan beviljas särskild utslussningsåtgärd, bör upplysas om att de särskilda villkoren kan ändras för det fall omprövning begärs.

Regler om uppskjuten villkorlig frigivning finns i 26 kap. 6 och 7 §§ brottsbalken samt i 9 kap. i Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd för verkställighet i anstalt.

Utredning

2 § När en särskild utslussningsåtgärd har beviljats ska den dömd vara inskriven både i anstalt och vid frivårdskontoret på frigivningsorten.

3 § En tidpunkt ska bestämmas för när utslussningsutredningen bör inledas. Om det, när tidpunkten infaller, inte är aktuellt att inleda eller fortsätta utredningen ska tidpunkten flyttas fram. Om det är uppenbart att det inte är aktuellt med någon utslussningsåtgärd behöver en sådan tidpunkt inte bestämmas. Beslut att bevilja en särskild utslussningsåtgärd i form av vårdvistelse, vistelse i halvvägshus eller utökad frigång får fattas först sedan frågan om uppskjuten villkorlig frigivning har prövats eller ställning har tagits att inte väcka frågan.

Allmänna råd

En dömd som ska utvisas eller avvisas ur landet bör i normalfallet inte beviljas en särskild utslussningsåtgärd.

4 § Utslussningsplaneringen ska samordnas mellan anstalten och det frivårdskontor där den intagne är inskriven. Alla utslussningsåtgärder ska övervägas. Huvudansvaret för utredning om vårdvistelse och frigång åvilar anstalten medan huvudansvaret för utredning om vistelse i halvvägshus och utökad frigång åvilar frivårdskontoret.

Allmänna råd

Det åvilar Kriminalvården att överväga lämpliga utslussningsåtgärder, oavsett om den intagne ansöker om åtgärd eller inte. Anstalten eller häktet ansvarar för att en bedömning av den dömdes behov och förutsättningar initieras i syfte att klarlägga inriktningen på utslussningsplaneringen. Inriktningen på planeringen för eventuella utslussningsåtgärder bör finnas med redan i den första verkställighetsplanen. Av Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd om planering av kriminalvårdspåföljd och häktesvistelse framgår att verkställighetsplanen i normalfallet ska vara fastställd inom en månad samt att obligatoriskt samråd ska ske mellan anstalt och frivård bland annat i fråga om val av utslussningsåtgärd. Beträffande intagna med lång återstående verkställighetstid kan dock inriktningen på utslussningsplaneringen av naturliga skäl inte alltid konkretiseras redan i detta skede av verkställigheten.

I verkställighetsplanen för den dömd bör tidsperspektivet för utslussningsutredningen och eventuellt beslut framgå. När vistelse i halvvägshus

eller utökad frigång är aktuell bör tidpunkten för när utslussningsutredningen bör inledas bestämmas i god tid före halva strafftiden. Utslussningsplaneringen bör med beaktande av strafftidens längd kontinuerligt följas upp.

Det kan i vissa fall vara lämpligt att redan inledningsvis planera en stegvis utslussning med en utslussningsåtgärd som följs av en eller flera andra.

För långtidsdömda kan i normalfallet utslussningsåtgärderna pågå i upp till ett års tid före frigivningen. Om flera åtgärder kombineras bör utslussningen pågå som längst ett och ett halvt år före frigivningen. Endast i speciella fall bör utslussningen pågå under längre tid än två år.

Vid tveksamhet om inriktning på utslussningsplaneringen bör samråd ske med regionen så tidigt som möjligt.

5 § Innan beslut om utslussningsåtgärder meddelas ska ansvarigt verksamhetsställe utreda den dömdes behov av samt motivation och förutsättningar för utslussningsåtgärderna. Utredningen ska dokumenteras.

Den dömda ska ta del av utredningen och förslag till beslut innan utredningen lämnas för prövning.

Om den dömda begär det ska utredningen lämnas för prövning även i de fall verksamhetsstället inte tillstyrker (avstyrker) att utslussningsåtgärden beviljas.

Allmänna råd

Avgörande för valet av utslussningsalternativ är i första hand vilken utslussningsåtgärd som, sedan hänsyn även tagits till den samlade riskbedömningen, bäst kan tillgodose den dömdes behov.

Samarbetet med socialtjänsten i den dömdes hemkommun (folkbokföringsort) bör inledas i ett tidigt skede av utredningen, i synnerhet i de fall socialtjänsten har att ta ställning till kostnader för vård/behandling för tiden efter frigivningen.

Utredningen bör lämnas för prövning senast åtta veckor före beräknad startdag. Vid korta strafftider bör utredningen lämnas så snart som möjligt.

Risk- och behovsbedömning

6 § Utslussningsutredningen skall, med utgångspunkt från behovet av samhällsskydd, omfatta en bedömning av risken för missbruk, ny brottslighet eller att den dömda avviker. Risken ska bedömas med hänsyn taget till såväl den aktuella utslussningsformen som möjliga kontrollåtgärder. De åtgärder som redan har vidtagits för att minska risken för missbruk och ny brottslighet ska också beaktas.

Utredningen ska även omfatta en bedömning av den dömdes behov av vård, behandling, utbildning eller annan sysselsättning och den dömdes motivation samt vilka personliga förutsättningar den dömda har att genomföra utslussningsåtgärden.

Allmänna råd

Begreppet beaktansvärd risk för misskötsamhet som stadgas i KvaL innebär att det finns viss tolerans för risk för misskötsamhet. Vid riskbedömningen bör bland annat vägas in om den dömde har haft normalpermission på egen hand och hur denna i såfall har fallit ut. Hänsyn bör tas till när risken för återfall i missbruk och risken för återfall i brott kan minimeras genom kontrollåtgärder och villkor som anpassas efter den dömdes behov av kontroll. Vid utformningen av kontrollåtgärder och villkor bör hänsyn tas till eventuella brottsoffer. Detta bör särskilt uppmärksammas i de fall våld mot någon familjemedlem har förekommit. Om det trots kontrollåtgärder och villkor kvarstår en risk som bedöms vara beaktansvärd, kan utslussningsåtgärden inte beviljas.

När det finns anledning bör en förfrågan göras hos klient- och säkerhetsenhetens säkerhetsgrupp på huvudkontoret.

Villkor m.m.

7 § Utslussningsutredningen ska omfatta en bedömning av vilka villkor enligt 60 § KvaL som bör ställas upp. Utredning om vårdvistelse ska också omfatta en bedömning av om en föreskrift enligt 60 § 3 st KvaL behövs.

Allmänna råd

Med bostad avses där den dömde har sin dygnsvila under utslussningsperioden. Det kan även vara halvvägshus eller behandlingshem.

Förbud att ta kontakt med en viss person bör kunna meddelas för att undvika att den dömde kontakter brottsoffer.

Skyldigheter

Allmänna råd

Med skötsamhet avses bland annat att den dömde inte får ägna sig åt brottslig verksamhet eller vistas i miljöer där brottslig verksamhet pågår.

Med förhållanden som är av betydelse för vistelsen och som den dömde är skyldig att underrätta Kriminalvården om, avses bland annat om något inträffat som har med sysselsättningen eller boendet att göra.

Sysselsättning vid frigång, vistelse i halvvägshus och utökad frigång

8 § Sysselsättningen ska bedrivas regelbundet och vara kontrollerbar. Sysselsättningen får inte vara förlagd utomlands. Den får inte heller vara av den omfattningen eller karaktären att övernattnings utanför anstalten, halvvägshuset respektive bostaden blir nödvändig.

9 § Om den dömde saknar sysselsättning ska verksamhetsstället medverka till att förmedla kontakt och samråda med andra myndigheter i syfte att finna sysselsättning för den dömde.

Allmänna råd

**KVFS
2008:5**

Sysselsättningen kan anpassas till den dömdes förutsättningar och behov genom att olika sysselsättningar kombineras i syfte att underlätta den dömdes möjligheter till en stabil tillvaro efter frigivningen.

Vid vistelse i halvvägshus och utökad frigång bör sysselsättningsgraden som regel motsvara minst halvtid och bör i genomsnitt inte överstiga fyrtio timmar per vecka. För att underlätta för dömda som är arbetslösa, pensionerade, sjukskrivna eller handikappade att klara sysselsättningskravet kan en något lägre sysselsättningsgrad accepteras för dessa grupper. Vid utökad frigång bör sysselsättningsens omfattning dock vara sådan att den dömda inte isoleras i sin bostad.

Sysselsättningstiden kan i undantagsfall vara förlagd till kvällar, nätter och helger. Under eventuella uppehåll i verksamheten på en sysselsättningsplats bör en alternativ sysselsättning för den dömda ordnas.

Aktiviteter som kan rymmas inom detta sysselsättningskrav utöver vad som uttryckligen framgår av lagrummen i KvaL är

- arbetsträning,
- praktik,
- utredning vid arbetsmarknadsinstitut,
- deltagande i KrAmi,
- behandling i öppenvård,
- medverkan i programverksamhet,
- besök vid socialtjänsten för exempelvis samtal om missbruksproblem samt
- studiebesök, gruppaktiviteter, studiecirklar m.m. som ingår i strukturerad programverksamhet.

Den dömda kan även få utföra oavlönat arbete av det slag som avses i lagen (1989:928) om samhällstjänst. Den dömda får då inte ta emot ersättning från arbetsplatsen. Det utgår heller inte någon ersättning till arbetsplatsen. Denna har att tillhandahålla material, redskap m.m. som behövs i arbetet.

Vid vistelse i halvvägshus och utökad frigång kan även sysselsättning i form av vård av barn under föräldraledighet och vård av sjukt barn eller annan sjuk anhörig, i eller utom boendet, uppfylla kraven på sysselsättning om det finns ett uttalat vårdbehov och sysselsättningen bedöms lämplig samt har tillräcklig omfattning och varaktighet.

För dömda som är pensionerade, sjukskrivna eller handikappade kan exempelvis deltagande i dagcenterverksamhet utgöra en godtagbar sysselsättning inom ramen för vistelse i halvvägshus och utökad frigång.

När det gäller dömda som är sjukskrivna eller handikappade bör kontakt tas med Försäkringskassan och/eller ansvarig läkare för att diskutera sysselsättningsens omfattning och karaktär. Om det planeras för rehabilitering och återgång till arbetslivet bör Försäkringskassan lämna sitt medgivande till sysselsättningen.

Om det är aktuellt med sysselsättning i form av praktik hos privat arbetsgivare bör handläggaren efter arbetsgivarens medgivande ta kontakt med arbetsförmedlingen för en lämplighetsbedömning av praktiken och bedömning av arbetsplatsen för att eventuellt få till stånd en anställning

med aktivitetsstöd. I undantagsfall kan privat obetald praktik godtas. Om en arbetsgivare kan antas ta emot dömda för praktik enbart för att få oavlönad arbetskraft är dock sysselsättningen olämplig.

Vid bedömningen av sysselsättningens och sysselsättningsplatsens lämplighet bör besök göras såvida inte förhållandena är väl kända. För att sysselsättningen ska vara lämplig bör arbetsuppgifterna ligga inom ramen för en etablerad arbetsgivares normala verksamhet. Som underlag för bedömningen kan upplysningar inhämtas från organ utanför Kriminalvården såsom Skatteverket, länsstyrelse, kronofogdemyndighet, polismyndighet, Åklagarmyndigheten, länsarbetsnämnd, Bolagsverket m.fl.

För det fall kontroll med fotboja ska användas bör det också utredas att den elektroniska övervakningstekniken inte störs eller skadas av miljön på sysselsättningsplatsen. Flygplan samt vissa sjukhusmiljöer och industrier med starka elektromagnetiska fält är exempel på miljöer i vilka kontroll med fotboja inte är lämpligt eller möjligt.

Försäkringsskydd

10 § Den dömd ska informeras om gällande försäkringsskydd innan en utslussningsåtgärd påbörjas.

Allmänna råd

Informationen bör lämnas såväl muntligen som skriftligen.

En dömd som har beviljats en utslussningsåtgärd omfattas av samma olycksfallsförsäkring som övriga dömda. En dömd som under en utslussningsåtgärd råkar ut för personskada omfattas sålunda av försäkringsskyddet i lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd. Verksamhetsstället bör alltid kontrollera att vårdgivaren, arbetsgivaren eller motsvarande har gjort en skadeanmälan till Försäringsskassan.

I regel har vårdgivare, med vilka Kriminalvården tecknat ramavtal, förbundit sig att ha ett försäkringsskydd som omfattar egen personal, egendom och fordon samt hem- och olycksfallsförsäkring för enskilda som vistas vid hemmet. Eventuella avvikelser i ramavtalet bör särskilt uppmärksammas. Sker upphandling av vård utom ramavtal bör vårdgivaren ha motsvarande försäkringsskydd som gäller enligt ramavtal. Det är viktigt att anstalten förvisar sig om vilket försäkringsskydd som gäller i dessa fall.

Ekonomi vid frigång, vistelse i halvvägshus och utökad frigång

11 § Den dömdes ekonomiska förhållanden ska utredas och planeras inom ramen för utslussningsutredningen.

Om den dömd inte erhåller annan ersättning och, helt eller delvis, saknar egna ekonomiska medel ska det verksamhetsställe som ansvarar för utredningen om utslussningsåtgärden bidra med för åtgärden nödvändiga medel för eget boende och uppehälle samt omkostnader hänförliga till sysselsättningen eller vistelsen i övrigt.

Under frigång skall, i förekommande fall, timersättning utges med belopp motsvarande vad som utges för studier i anstalt.

Under vistelse i halvvägshus och utökad frigång ska medelsnivån beräknas med tillämpning av de biståndsnormer som gäller i den kommun där vistelsen äger rum. Vid bedömningen av skäligen boendekostnader vid utökad frigång ska även Socialstyrelsens allmänna råd om försörjningsstöd tillämpas.

Ersättning för reskostnader ska utges med belopp motsvarande kostnaden för resa med allmänna kommunikationsmedel och billigaste färdmedel. Om allmänna kommunikationsmedel saknas och egen bil måste användas ska ersättning utges med belopp motsvarande det lägre beloppet i reseavtalet för statligt anställda.

Allmänna råd

Kriminalvården bör svara för kostnader för den dömdes deltagande i sysselsättning i form av vård eller behandling samt program under utslussningsåtgärden.

När det gäller kostnader för boende och upphålle vid utökad frigång bör utgångspunkten vara att den dömda ska ha inkomst i form av lön, ersättning från annan myndighet eller studiestöd så att han eller hon själv kan bära sina kostnader. Om inkomsten är så låg att den inte täcker de faktiska kostnaderna, eller i avvaktan på att lön eller annan ersättning erhålls, kan Kriminalvården utge ekonomiskt bidrag.

Under vistelse i halvvägshus gäller det som sägs ovan om utökad frigång med undantag för att Kriminalvården svarar för den dömdes boendekostnad i halvvägshuset. I uppehålle och omkostnader hänförliga till sysselsättning eller vistelsen i övrigt ingår mat, kläder, fritidsaktiviteter, kursavgifter och kostnader för resor, arbetskläder, kursmaterial m.m. Boendekostnader under utökad frigång kan förutom hyra även omfatta inköp av basutrustning (startpaket) till det egna hemmet. Beträffande fördelningen av kostnader mellan Kriminalvården och socialtjänsten för hemutrustning bör alltid samråd ske med den kommun där den utökade frigången äger rum. I uppehålle ingår även extraordinära kostnader såsom vård- eller medicinkostnader som inte kan skjutas upp till efter den villkorliga frigivningen.

Riktlinjer för utredning angående den dömdes ekonomiska förmåga vid vistelse i halvvägshus och vid utökad frigång har utfärdats av Kriminalvården.

Har den dömda förorsakat skador på eller förlust av den tekniska övervakningsutrustningen vid kontroll med fotboja bör detta ersättas av den dömda såvida det inte finns särskilda skäl som talar däremot.

Upphävande på grund av misskötsamhet eller bristande förutsättningar

12 § Vid misstanke om misskötsamhet ska det verksamhetsställe som ansvarar för genomförandet av aktuell utslussningsåtgärd skyndsamt utreda det inträffade. Innan en utslussningsåtgärd har påbörjats ansvarar det verksamhetsställe där verkställigheten sker för utredningen av eventuell misskötsamhet.

Den dömda ska skyndsamt höras om det inträffade. Vad som framkommer under förhöret ska dokumenteras.

Vid förhöret ska vittne närvara om inte saken brådskar och något vittne inte finns att tillgå. För det fall vittne inte är närvarande ska orsaken därtill dokumenteras.

Den dömde ska i samband med förhöret även få ta del av utredningen om det kan ske.

Allmänna råd

Om utredningen med hänsyn till regler om sekretess bedöms inte kunna lämnas ut till den dömde bör i stället i allmänna ordalag redogöras för innehållet.

Om förundersökning har inletts på grund av misstanke om brott i samband med det inträffade kan regler om förundersökningssekretess behöva iakttas.

Vid misstanke om missbruk bör den dömdes inställning till missbruket klargöras. Om den dömde vidgår missbruk behöver provresultatet inte inväntas innan eventuella åtgärder för upphävande av utslussningsåtgärden vidtas.

Under utredningen bör ett omedelbart upphävande av utslussningsåtgärden enligt 71 § KvaL övervägas.

13 § För det fall skäl att upphäva utslussningsåtgärden på grund av misskötsamhet bedöms föreligga ska verksamhetsstället anmäla misskötsamheten till den som har att fatta beslut om upphävande av åtgärden.

Allmänna råd

Vid bedömningen av vilka konsekvenser misskötsamhet ska få bör en noggrann avvägning göras mellan å ena sidan arten och omfattningen av misskötsamheten och å andra sidan den dömdes behov av utslussningsåtgärden samt vilka följder ett upphävande kan få i det enskilda fallet.

Innan en utslussningsåtgärd begärs upphävd bör övervägas om ett upprepande av misskötsamheten skulle kunna förhindras genom att andra åtgärder vidtas, exempelvis behandlingsinsatser. När misskötsamhet som läggs den dömde till last är av mindre allvarlig art kan fråga i stället uppkomma om att meddela nya eller förändrade villkor.

En utslussningsåtgärd bör normalt begäras upphävd på grund av misskötsamhet om den dömde under vistelsen

- avviker,
- återfaller i brottslighet av annan än ringa art och/eller omfattning,
- är påverkad av alkohol, narkotika, dopnings- eller andra otillåtna medel,
- vägrar att medverka till drogkontroll,
- inte följer kontaktskyldigheten,
- inte deltar i den sysselsättning eller behandling som är bestämd,
- uppträder hotfullt,
- gör sig skyldig till försenad hemkomst/återkomst som kan räknas i timmar och det inte finns någon godtagbar förklaring till förseningen,
- gör sig skyldig till upprepade kortare försenade hemkomster/återkomster eller vägrar att lämna företrädare för Kriminalvården tillträde till egen bostad under utökad frigång eller

- gör sig skyldig till uppsåtlig åverkan på teknisk övervakningsutrustning vid kontroll med fotboja.

14 § Om det inte längre finns förutsättningar för utslussningsåtgärden ska verksamhetsstället skyndsamt ta fram underlag härom och anmäla frågan till den som har att fatta beslut om upphävande av åtgärden.

Den dömde skall, om det kan ske utan dröjsmål och inte är uppenbart obehövt, få ta del av underlaget innan det lämnas för prövning.

Allmänna råd

Underlaget bör komplettera den ursprungliga utredningen med uppgifter om vilka de bristande förutsättningarna är.

Utslussningsåtgärden bör normalt begäras upphävd på grund av bristande förutsättningar

- om annan person i den dömdes hushåll återtar sitt samtycke till att utökad frigång pågår i bostaden,
- om ett brottsoffer i relation till den dömde flyttar in i den dömdes bostad, eller
- om den elektroniska kontrollen blir omöjligt att upprätthålla och villkoret härom inte bör upphävas.

Ett exempel på när det kan vara uppenbart obehövt att låta den dömde ta del av underlaget är om den dömde själv har uppmärksammat Kriminalvården på de bristande förutsättningarna samt tagit initiativet till upphävandet.

15 § Har fråga kommit upp om att upphäva ett beslut om frigång får beslut om att omedelbart upphäva frigången meddelas i avvaktan på den slutliga prövningen.

När beslut om att omedelbart upphäva frigången har meddelats ska verksamhetsstället omgående anmäla frågan för slutlig prövning till beslutsfattande region. Vid misskötsamhet som inträffar i anslutning till villkorlig frigivning som infaller under veckoslut, ska anmälan i stället omgående göras för slutlig prövning till huvudkontorets beredskap. Den slutliga prövningen ska ske skyndsamt.

16 § När beslut enligt 71 § KvaL om att omedelbart upphäva vårdvistelse, vistelse i halvvägshus eller utökad frigång har meddelats ska verksamhetsstället omgående anmäla frågan till beslutsfattande övervakningsnämnd.

17 § Om utslussningsåtgärden upphävs ska den dömde omedelbart föras till den anstalt som han eller hon är inskriven i. Om det bedöms lämpligare får den dömde dock i stället föras till närmaste häkte eller anstalt.

Ett nytt straffidsbeslut ska skyndsamt utfärdas efter prövning enligt 64 § KvaL.

I det fall den dömde har varit avviken ska anstalten, eller i förekommande fall häktet, utfärda ett nytt straffidsbeslut så snart verkställigheten återupptagits.

Allmänna råd

Det verksamhetsställe som ansvarar för genomförandet av den aktuella utslussningsåtgärden ansvarar också för att, med stöd av 19 § KvaF, underrätta aktuell polismyndighet om att tillståndet till utslussningsåtgärden har upphävts, så att polismyndigheten med stöd av samma bestämmelse kan förpassa den intagne till anstalt. Samma verksamhetsställe ansvarar också för beslut om efterlysning under de förutsättningar som anges i 1 § efterlysningskungörelsen (1969:293).

Om den dömden förs till häkte eller annan anstalt än där den dömden är inskriven gäller vad som föreskrivits i Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd om placering av dömda i kriminalvårdsanstalt.

Särskilt om vårdvistelse

(56 och 59-60 §§ KvaL)

Allmänt

Allmänna råd

Vårdvistelse bör inte annat än i undantagsfall komma i fråga förrän en viss tid av straffet har verkställts i anstalt.

18 § Anstalten där den dömden är inskriven ansvarar för utredningen om samt kontrollen av vårdvistelsen inklusive utredning vid eventuell misskötsamhet. Anstalten svarar även för eventuell målsägandeförklaring under vårdvistelsen. Vårdvistelsen ska planeras i samråd med frivårdskontoret på frigivningsorten.

Utredning

19 § Genomförd utredning ska sammanfattas i ett förslag till beslut innan den lämnas för prövning. I förslag till beslut om vårdvistelse ska följande uppgifter redovisas,

- aktuell dom och verkställighetsuppgifter,
- bedömd risk för misskötsamhet samt hur denna ska minimeras,
- förslag på lämplig vårdgivare eller motsvarande,
- förslag på behandlingstid/vistelseperiod,
- tilltänkt kontaktperson,
- förslag till schema för vistelse utanför boendet i förekommande fall,
- behov av villkor eller föreskrift enligt 60 § KvaL,
- socialtjänstens ställningstagande (eventuell ansvarsförbindelse) i förekommande fall,
- på vilket sätt och i vilken omfattning den dömden ska hålla kontakten med Kriminalvården samt
- om brottsoffer i relation till den dömden finns.

Allmänna råd

Av utredningen bör även följande uppgifter framgå,

- *den dömdes missbruk eller annan problematik,*

- medicinska konsekvenser av eventuellt missbruk som kroppslig eller psykisk ohälsa,
- utfall och bedömning av pågående verkställighet med hänsyn bl a till vilka motivationsinsatser som gjorts (vitsord etc.),
- eventuell tidigare kriminalitet och vårdinsatser,
- den dömdes behov av vård eller behandling, bedömning av lämplig vård- eller behandlingsform,
- den dömdes behov av utbildning, bedömning av lämplig utbildningsanordnare,
- den dömdes inställning till vård/behandling samt förmåga att fullfölja och tillgodogöra sig denna,
- behov av tand-, hälso- eller sjukvård samt
- ekonomiska förhållanden såsom ersättning, behov av bidrag för resor m.m.

Ett särskilt skäl att starta en utredning föreligger om det av aktuell dom framgår att den dömden har ett vårdbehov som kan tillgodoses inom ramen för vårdvistelse.

Om domstolen i samband med aktuell dom förkastat ett förslag till skyddstillsyn med särskild behandlingsplan (s.k. kontraktsvård) bör Kriminalvården inte initiera en vårdvistelse med samma vårdinnehåll i nära anslutning till domen. Domstolens motivering till att förkasta förslaget är emellertid av stor betydelse vid bedömningen. Om förslaget till kontraktsvård däremot enbart av formella skäl inte kunnat antas, utan att vårdinnehållet i sig förkastats av domstolen, skulle förutsättningar för att påbörja en vårdvistelse i ett tidigt skede av verkställigheten eventuellt kunna föreligga.

Uppgifter ur personutredningar, yttranden, journalen samt bedömningar eller intyg om hälsotillstånd i form av exempelvis s.k. § 7-intyg eller rättspsykiatriska utlåtanden och utfall av tidigare behandlingar bör redovisas.

Den dömden bör ges tillfälle att besöka tilltänkt vårdgivare.

I vissa fall kräver vårdgivaren att vårdvistelsen ska föregås av att den dömden under något eller några dygn vistas i hem för vård och boende eller familjehem som erbjuder vård eller annan behandling, s.k. provboende. Syftet med sådant provboende är att vårdgivaren och den dömden ska få tillfälle att mer ingående bedöma förutsättningarna för en fortsatt vistelse. Om provboende ska genomföras före beslutet om vårdvistelse bör detta kunna ske under en permission.

Vid resor mellan verksamhetsstället och vårdgivaren för besök eller provboende bör den dömden åtföljas av kriminalvårdspersonal.

I de fall det är uppenbart att förutsättningar för vårdvistelse saknas kan utredningen begränsas till att dokumentera detta förhållande.

Vem kan beviljas vårdvistelse?

Allmänna råd

Exempel på särskilda förhållanden, utöver missbruk av alkohol och andra beroendeframkallande medel, som kan kräva behandling är våldsbenägenhet, sexualbrottsrelaterade beteenden, beteendestörningar, psykiska pro-

blem, sociala handikapp eller spelberoende. Även behov av insatser för att bearbeta kriminella beteenden kan motivera vårdvistelse.

I de fall det är fråga om missbruksvård bör vistelsen i allmänhet ha föregåtts av att den dömda deltagit i någon form av missbruksrelaterad motivationsverksamhet eller på annat sätt visat att han eller hon kommit till insikt om sina problem och är motiverad att hantera sin missbruksproblematik. Det är en fördel om vistelsen har föregåtts av placering på behandlingsavdelning i anstalt.

Val av vårdgivare m.m.

Allmänna råd

Vid val av vårdgivare är det viktigt att det vårdinnehåll som den tilltänkta vårdgivaren kan erbjuda motsvarar den dömdes behov av vård, behandling eller andra insatser samt att vårdgivaren har förutsättningar att utföra den kontroll som kan komma att krävas. Det är även viktigt att förutsättningar att i förekommande fall utöva kontroll med fotboja finns.

Upphandling av vård och behandling utom ramavtal bör ske endast om det finns särskilda skäl och orsaken till upphandlingen ska dokumenteras. Undantag kan exempelvis motiveras av att vårdbehovet ej kan tillgodoses av de vårdgivare med vilka ramavtal tecknats.

En kvalitetskontroll av tilltänkt vårdgivare bör alltid göras såvida inte förhållandena är väl kända. Att så sker är särskilt viktigt vid upphandling utom ramavtal. Länsstyrelsen, socialtjänsten eller andra verksamhetsställen som har anlitat vårdgivaren bör kontaktas för inhämtande av upplysningar.

I de fall en vårdgivare kräver att den dömda innan vistelsen påbörjas ska ha genomgått hälsokontroll, provtagning eller psykologbedömning bör Kriminalvården medverka till genomförandet, under förutsättning att den dömda lämnat sitt medgivande.

Vårdgivare som inte kan erbjuda bemanning hela dygnet under samtliga veckodagar bör normalt inte anlitas för vårdvistelse.

20 § Eventuell fördelning av kostnadsansvaret mellan Kriminalvården och socialtjänsten ska utredas innan vårdvistelse beviljas.

Allmänna råd

I de fall vården planeras pågå även efter den villkorliga frigivningen, då kostnadsansvaret i normalfallet övergår till den dömdes hemkommun, bör en skriftlig ansvarsförbindelse beträffande kostnadsansvaret inhämtas från socialtjänsten eller annan huvudman innan vårdvistelsen beviljas.

21 § Under eventuella uppehåll i vårdgivarens verksamhet ska en alternativ placering för den dömda ordnas.

Kontaktperson och kontaktman

22 § En kontaktperson ska utses hos vårdgivaren. En kontaktman ska även finnas på anstalten.

Allmänna råd

Till kontaktperson bör den utses som är ansvarig för verksamheten där den dömde ska vistas.

Beslut att bevilja vårdvistelse

23 § När vårdvistelse beviljas ska av beslutet framgå vilken period beslutet omfattar, vilken vård eller behandling vårdvistelsen avser samt vilka eventuella villkor eller föreskrift enligt 60 § KvaL som ställs upp.

Den dömde ska innan vårdvistelsen påbörjas delges beslutet samt informeras av anstalten om beslutets innebörd och vilka konsekvenser misskötsamhet kan få. Även den dömdes kontaktperson hos vårdgivaren ska informeras om beslutets innebörd. Den dömde ska få en kopia av beslutet om vårdvistelse att medföra under vistelser utanför boendet.

Allmänna råd

En utgångspunkt för att bevilja vårdvistelse bör vara att den dömde kan antas fullfölja hela den planerade behandlingen. Behovet av vård bör vara avgörande för vistelsens längd.

Möjligheten att meddela villkor om utgångsförbud samt att utöva kontroll härav med fotboja bör komma i fråga endast i undantagsfall. Vad som föreskrivits angående schema för vistelse utanför boendet samt kontroll med fotboja vid vistelse i halvvägshus/utökad frigång gäller då i tillämpliga delar även för vårdvistelse. Det krävs dock inte något samtycke till åtgärden från andra boende hos vårdgivaren.

Anstalten bör utan dröjsmål informera vårdgivaren när vårdvistelse har beviljats. Den dömde bör bland annat informeras om hur han eller hon kan komma i kontakt med kriminalvårdspersonal i beredskap.

När vårdvistelsen ska påbörjas bör den dömde antingen beviljas permission för att kunna ta sig till vårdgivaren på egen hand eller transporteras till vårdgivaren av Kriminalvårdens transporttjänst.

Beslut om villkor m.m. och vistelse utanför boendet

24 § Den dömde ska delges beslut om villkor eller föreskrift enligt 60 § KvaL. I avtal med vårdgivare ska föreskrivas att vårdgivaren ska hämta in tillstånd från anstalten innan vistelser utanför boendet beviljas över dygnsgräns.

Allmänna råd

Inom ramen för det meddelade beslutet ansvarar anstalten för att meddela beslut om villkor som regionen inte beslutat om.

KVFS 2008:5

Det är upp till vårdgivaren att, inom ramen för beslutet och eventuella villkor samt det vård- eller behandlingsprogram som avtalats, besluta om kortare vistelser utanför familjehemmet eller hemmet för vård och boende.

Vid bedömningen av om vistelse utanför boendet ska beviljas över dygnsgräns bör en jämförelse göras med vad som skulle ha gällt i fråga om permission om den dömde hade varit kvar i anstalten.

Ändring av villkor

25 § Innan beslut fattas om att upphäva, ändra eller meddela nya villkor ska anstalten ta fram underlag härför.

Den dömde ska, om det kan ske utan dröjsmål och inte är uppenbart obehövt, få ta del av underlaget före prövningen.

Allmänna råd

Underlaget bör komplettera den ursprungliga utredningen med uppgifter om vilka de nya omständigheterna är som föranleder åtgärden och vilka skälen för åtgärden är.

Ett exempel på när det kan vara uppenbart obehövt att låta den dömde ta del av underlaget är om den dömde själv har uppmärksammat Kriminalvården eller vårdgivaren på de nya omständigheterna samt tagit initiativet till åtgärden.

Misskötsamhet som är av mindre allvarlig art och inte bör leda till upphävande kan också föranleda att nya eller förändrade villkor meddelas.

Placeringsavtal

26 § Placeringsavtal ska upprättas mellan Kriminalvården och vårdgivaren när vårdvistelse har beviljats.

Underrättelse

27 § Anstalten ska informera det frivårds kontor som har sitt verksamhetsområde där den dömde kommer att vistas om vårdvistelsen.

Kontroll

28 § Anstalten ska regelbundet kontrollera med vårdgivaren hur vårdvistelsen fortskrider för den dömde.

Allmänna råd

Som ett led i uppföljningen bör anstalten regelbundet under vårdvistelsen informera sig om den dömdes närvaro, framsteg i vården och behandlingen samt förhållandena i övrigt hos vårdgivaren samt jämföra utfallet med verkställighetsplanen. Uppgifterna dokumenteras i den dömdes journal.

Uppföljningen bör utföras av anstalten någon gång per månad, om inte omständigheterna föranleder kortare intervall. Kontrollen bör ske genom telefonsamtal och besök. Närvarokontroll kan ske genom att en skriftlig närvarorapport regelbundet inhämtas från vårdgivaren. Den dömdes

närvaro bör även kontrolleras genom anmälningsskyldighet för den dömd eller på annat tillförlitligt sätt.

Vårdgivaren bör kontaktas i samband med att den dömdes verkställighetsplan revideras.

**KVFS
2008:5**

Ekonomi

Allmänna råd

Normalt erhåller den intagande fickpengar genom den av anstalten erlagda vårdavgiften enligt träffat placeringsavtal. Om en dömd uppbär pension, sjukersättning, aktivitetsersättning, sjukbidrag, sjukpenning, utbildningsbidrag, livränta, lön eller annan ersättning bör vårdavgiften reduceras och den dömd själv svara för en skälig del av omkostnaderna såsom fickpengar, utgifter för kläder, resor etc. Reducering av vårdavgiftens omkostnadsdel bör ske i samråd med vårdgivaren och fastställas i placeringsavtalet. Den dömdes ekonomi bör vägas in vid bedömningen av beloppets storlek.

Dömdas permissions- och frigivningsmedel bör inte användas till fickpengar men kan efter samråd med vårdgivaren utnyttjas för att bekosta särskilt kostnadskrävande aktiviteter under vistelsen.

Kläder och annan utrustning

29 § Anstalten ansvarar för att den dömd erhåller för vårdvistelsen ändamålsenliga kläder och erforderlig utrustning.

Allmänna råd

Anstalten bör samråda med vårdgivaren om vilka kläder och annan utrustning den dömd kommer att behöva under vistelsen.

Utrustningsbehovet bör bedömas med hänsyn till årstiden och den sysselsättning eller de aktiviteter den dömd ska delta i.

Om utrustningen behöver kompletteras under pågående vårdvistelse bör detta, såvida inget annat avtalats, normalt ombesörjas av vårdgivaren inom ramen för vårdavgiften.

Särskilt om frigång

(55 och 59-60 §§ KvaL)

Allmänt

Allmänna råd

Frigång bör främst komma ifråga från öppna anstalter eller från slutna anstalter med lägre säkerhetsnivå. I allmänhet bör normalpermission på egen hand ha förekommit innan frigång påbörjas.

I samband med placeringen i och inom slutna anstalter av en dömd som har beviljats frigång, bör risken för att denne kan komma att utsättas för krav från andra dömda på att ta in t.ex. narkotika i anstalten beaktas och förebyggas.

Frigång bör kunna föregå vistelse i halvvägshus och/eller utökad frigång i en stegvis utslussning.

30 § Anstalten där den dömda är inskriven ansvarar för utredningen om samt kontrollen av frigången inklusive utredning vid eventuell misskötsamhet. Anstalten svarar också för eventuell målsägandeinformation. Frigången ska planeras i samråd med frivårdskontoret på frigivningsorten.

Utredning

31 § Genomförd utredning ska sammanfattas i ett förslag till beslut innan den lämnas för prövning. I förslag till beslut om frigång ska följande uppgifter redovisas,

- aktuell dom och verkställighetsuppgifter,
- bedömd risk för misskötsamhet samt hur denna ska minimeras,
- förslag på lämplig frigångsplats,
- förslag på frigångsperiod,
- tilltänkt kontaktperson,
- förslag till schema för vistelse utanför anstalten,
- behov av villkor enligt 60 § KvaL,
- på vilket sätt och i vilken omfattning den dömda ska hålla kontakten med Kriminalvården samt
- om brottsoffer i relation till den dömda finns.

Allmänna råd

Av utredningen bör även följande uppgifter framgå,

- *den dömdes missbruk eller annan problematik,*
- *medicinska konsekvenser av eventuellt missbruk som kroppslig eller psykisk ohälsa,*
- *utfall och bedömning av pågående verkställighet med hänsyn bl a till vilka motivationsinsatser som gjorts (vitsord etc.),*
- *eventuell tidigare kriminalitet och vårdinsatser,*
- *den dömdes behov av introduktion i arbetslivet eller annan verksamhet,*
- *den dömdes behov av vård eller behandling, bedömning av lämplig vård- eller behandlingsform,*
- *den dömdes behov av utbildning, bedömning av lämplig utbildningsanordnare,*
- *den dömdes inställning till arbete, utbildning eller annan aktuell verksamhet samt förmåga att fullfölja denna,*
- *den dömdes inställning till vård/behandling samt förmåga att fullfölja och tillgodogöra sig denna,*
- *behov av studiematerial, arbetskläder etc.,*
- *behov av tand-, hälso- eller sjukvård,*
- *geografiska förutsättningar såsom avstånd och restid till frigångsplats,*
- *resplan samt*

- ekonomiska förhållanden såsom ersättning, behov av bidrag för resor m.m.

Om frigången utreds av en annan anstalt än från vilken den ska ske bör ett dokumenterat samrådsförfarande ske.

Beträffande dömda som är föremål för ett frivårdskontors insatser med anledning av en dom på skyddstillsyn bör hänsyn tas till frivårdskontorets planering vid bedömning av frigångsbehovet.

Uppgifter ur personutredningar, yttranden, journalen samt bedömningar eller intyg om hälsotillstånd i form av exempelvis s.k. § 7-intyg eller rättspsykiatriska utlåtanden och utfall av tidigare behandlingar bör redovisas.

I förberedelserna bör ingå att anstalten gör besök på frigångsplatsen. Besöket bör lämpligen ske tillsammans med den dömda.

I de fall det är uppenbart att förutsättningar för frigång saknas kan utredningen begränsas till att dokumentera detta förhållande.

Vem kan beviljas frigång?

Allmänna råd

Frigång syftar till att underlätta för den intagne att få arbete och därigenom en stabil tillvaro efter frigivningen. Vid prövningen av om frigång ska beviljas bör det särskilt beaktas om den intagne behöver inskolning i arbetslivet eller om frigång kan antas väsentligt förbättra hans eller hennes möjligheter att försörja sig efter frigivningen.

Intagna som i första hand bör komma ifråga för frigång är de som står utanför arbetsmarknaden och därför behöver introduktion i arbetslivet. Detta gäller även dömda som behöver introduktion i annan verksamhet som syftar till att underlätta den dömdes möjligheter till en stabil tillvaro efter frigivningen.

Dömda med missbruksproblem och då främst narkotika, bör särskilt uppmärksammas då de oftast har det största behovet av att anpassa sig socialt och i högre utsträckning än andra saknar sysselsättning. Frigång kan exempelvis beviljas missbrukare som är föremål för åtgärder inom den öppna missbruks- eller psykiatriska vården och behandlingsinsatser inom öppenvården.

Beträffande narkotikamissbrukare bör frigång till arbete eller utbildning i många fall kombineras med direkta behandlingsåtgärder exempelvis besök på narkomanvårdsenhet eller socialkontor för samtal om missbruksproblemen.

Frigång för studier eller yrkesinriktad utbildning bör kunna medges för dömda som saknar grundläggande skolunderbyggnad, dvs. till och med gymnasienivå, och när utbildningen är en förutsättning för fortsatta studier eller arbetsanställning. Frigång för högskolestudier bör kunna medges om dessa förbättrar den dömdes förutsättningar att etablera sig på arbetsmarknaden.

En socialt anpassad intagen som är etablerad i förvärvslivet bör kunna komma ifråga för frigång då den dömda efter straffverkställigheten t.ex. till följd av sitt brott måste börja arbeta inom ett för honom eller henne helt nytt yrkesområde som han eller hon saknar tidigare erfarenhet av och

KVFS 2008:5

tillträdet till arbetet inte kan vänta till efter frigivningen. Frigång kan också vara aktuell då återinskolning i förvärvsarbete behövs efter ett längre fängelsestraff. Har den aktuella brottsligheten begåtts i samband med tilltänkt eller liknande sysselsättning bör frigång inte beviljas med hänsyn till risk för fortsatt brottslig verksamhet.

Omfattning

Allmänna råd

När frigång är den enda planerade utslussningsåtgärden bör frigång normalt medges under högst fyra månader i anslutning till frigivningen för en dömd som avtjänar fängelsestraff understigande två år och högst sex månader i anslutning till frigivningen för en dömd som avtjänar fängelsestraff i mellan två och fyra år. Frigångsperioden bör inte överstiga ett år. Vid frigång för vård eller behandling kan längre tider förekomma.

Frigångsperioder upp mot sex månader bör kunna medges när det är fråga om unga lagöverträdare, terminsvisa studier som är av stor betydelse och som inte återkommer under lång tid eller av andra skäl som är av stort värde för den dömdes återanpassning i samhället.

När frigång är den enda planerade utslussningsåtgärden kan frigång i undantagsfall medges utan att den är i anslutning till frigivningen, exempelvis vid deltagande i särskilt anordnad aktivitet, förberedande utbildning som inte återkommer eller säsongberoende arbete.

Dömda med en verkställighetstid upp till två månader bör som regel inte komma ifråga för frigång såvida inte den dömd hindras i sina studier för lång tid, dvs. flera terminer framöver, eller väsentligt ökar sina möjligheter till en social anpassning t.ex. genom ordnad sysselsättning efter lång tids arbetslöshet.

Om frigången beräknas pågå under en längre period eller om det finns annan anledning därtill bör s.k. partiell frigång övervägas. Partiell frigång innebär i praktiken att den dömd medges utevistelse någon eller några dagar per vecka exempelvis för behandlingsinsatser inom öppenvården.

Kontaktperson

32 § En kontaktperson som kan svara för den dagliga närvarokontrollen ska i normalfallet utses på frigångsplatsen.

Allmänna råd

Till kontaktperson bör utses lämplig person företrädesvis i arbetsledande ställning eller motsvarande. Innan kontaktperson utses bör anstalten besöka frigångsplatsen för sammanträffande med den som är tilltänkt för uppdraget.

Kontaktpersonen förväntas informera Kriminalvården om den dömd bryter mot vad som gäller för utslussningsåtgärden. Kontaktpersonen bör även kunna fungera som ett stöd för den dömd om svårigheter uppkommer.

Information om att daglig närvarokontroll kommer att utövas bör lämnas till den det berör.

I vissa fall kan kontaktperson inte utses t.ex. vid ensamarbete eller på grund av den dömdes befattning på arbetsplatsen. Om utslussningsåtgärden trots detta kan beviljas bör kontroll på sysselsättningsplatsen ske med tätare intervall än vad som annars bör ske. Kontroll med fotboja kan också ersätta en del av en kontaktpersons funktion i dessa fall.

Beslut att bevilja frigång

33 § När frigång beviljas ska av beslutet framgå vilken period beslutet omfattar, vilken verksamhet frigången avser, vilka tider för frigången som gäller samt vilka eventuella villkor enligt 60 § KvaL som uppställs.

Den dömde ska innan frigången påbörjas delges beslutet samt informeras av anstalten om beslutets innebörd och vilka konsekvenser misskötsamhet kan få. Även den dömdes kontaktperson på frigångsplatsen ska informeras om beslutets innebörd.

Den dömde ska erhålla en frigångssedel att medföra under utevistelsen.

Allmänna råd

Möjligheten att meddela villkor enligt 60 § KvaL om att utöva kontroll med fotboja på frigångsplatsen bör komma i fråga endast i undantagsfall. Ett sådant fall kan anses föreligga vid ensamarbete. Vad som föreskrivits angående kontroll med fotboja vid vistelse i halvvägshus/utökad frigång gäller då i tillämpliga delar även för frigång. Det krävs dock inte något samtycke till att utöva kontroll med fotboja från anställda på frigångsplatsen.

Ett beslut om frigång bör i förekommande fall villkoras så att det uttryckligen framgår att beslutet kommer att omprövas om den dömde senare inte beviljas vistelse i halvvägshus eller utökad frigång som planerat eller om den dömde ändrar inställning och inte längre medverkar till att genomföra dessa planerade utslussningsåtgärder.

Anstalten bör utan dröjsmål informera frigångsplatsen när frigång har beviljats. Den dömde bör bland annat informeras om hur han eller hon kan komma i kontakt med kriminalvårdspersonal i beredskap.

Beslut om villkor och utevistelsetider

34 § Den dömde ska delges beslut om utevistelsetider och om villkor enligt 60 § KvaL.

Allmänna råd

Inom ramen för det meddelade beslutet ansvarar anstalten för att meddela beslut om villkor som regionen inte beslutat om. Anstalten kan vidare, inom ramen för det meddelade beslutet och eventuella villkor, besluta om erforderliga ändringar avseende utevistelsetider. Ändringarna bör inte omfatta längre tid än vad som erfordras för att tillgodose ändamålet.

Ändring av villkor

35 § Innan beslut fattas om att upphäva, ändra eller meddela nya villkor ska anstalten ta fram underlag härför.

Den dömda skall, om det kan ske utan dröjsmål och inte är uppenbart obehövt, få ta del av underlaget före prövningen.

Allmänna råd

Underlaget bör komplettera den ursprungliga utredningen med uppgifter om vilka de nya omständigheterna är som föranleder åtgärden och vilka skälen för åtgärden är.

Ett exempel på när det kan vara uppenbart obehövt att låta den dömda ta del av underlaget är om den dömda själv har uppmärksammat Kriminalvården på de nya omständigheterna samt tagit initiativet till åtgärden.

Anledning att upphäva, ändra eller meddela nya villkor kan föreligga om den dömda får en förändrad sysselsättningssituation.

Misskötsamhet som är av mindre allvarlig art och inte bör leda till upphävande kan föranleda att nya eller förändrade villkor meddelas.

Underrättelse

36 § Anstalten ska informera det frivårdskontor som har sitt verksamhetsområde där den dömda kommer att vistas om frigången.

Kontroll

37 § Närvarokontroll ska utföras regelbundet på frigångsplatsen.

Om frigångsplatsen stänger verksamheten temporärt ska uppehåll i frigången göras under motsvarande tid.

Allmänna råd

Kontroll av den dömdes närvaro samt förhållandena i övrigt på frigångsplatsen bör utföras av anstalten åtminstone någon gång per vecka.

Kontrollen bör ske genom telefonsamtal, besök, anmälningsskyldighet för den dömda eller på annat tillförlitligt sätt. Närvarokontroll kan också ske genom att en skriftlig närvarorapport regelbundet inhämtas från frigångsplatsen.

Frigångsplatsen bör kontaktas i samband med att den dömdes verkställighetsplan revideras.

Beträffande kroppsvisitation och kroppsbesiktning vid återkomsten till anstalten finns regler i 52 a – c §§ KvaL.

Särskilt om vistelse i halvvägshus

(57 och 59-60 §§ KvaL)

Allmänt

Allmänna råd

Vistelse i halvvägshus bör främst komma ifråga för intagna på öppna anstalter eller slutna anstalter med lägre säkerhetsnivå. I normalfallet bör normalpermission med övernattnings ha förekommit innan vistelse i halvvägshus påbörjas.

I en stegvis utslussning bör vistelse i halvvägshus kunna föregås av vårdvistelse eller frigång. Vistelse i halvvägshus kan föregå utökad frigång.

38 § Frivårdskontoret där den intagne är inskriven ansvarar för utredningen om samt uppföljningen av vistelsen i halvvägshus inklusive utredning vid eventuell misskötsamhet. Anstalten ska informera frivårdskontoret om eventuell misskötsamhet under utredningstiden. Frivårdskontoret svarar även för eventuell målsägandeinformation under vistelsen i halvvägshus. Vistelsen ska planeras i samråd med anstalten.

Allmänna råd

Om den intagne ger in en ansökan om vistelse i halvvägshus, ska anstalten omgående skicka över ansökan till frivården för handläggning. En ansökan från en intagen fråntar dock inte anstalten det ansvar för planeringen av utslussningsåtgärder som framgår av 4 §. Av samma bestämmelse framgår även att samordning ska ske mellan anstalt och frivård.

39 § Om det med hänsyn till det geografiska läget är lämpligt och andra förhållanden medger det får ansvaret för genomförandet och kontrollen av vistelsen i halvvägshuset helt eller delvis överlämnas till en anstalt.

Utredning

40 § Genomförd utredning ska sammanfattas i ett förslag till beslut innan den lämnas för prövning. I förslag till beslut om vistelse i halvvägshus ska följande uppgifter redovisas,

- aktuell dom och verkställighetsuppgifter,
- bedömd risk för misskötsamhet samt hur denna ska minimeras,
- förslag på lämpligt halvvägshus,
- förslag på vistelseperiod i halvvägshuset,
- förslag på lämplig sysselsättningsplats,
- tilltänkta kontaktpersoner på halvvägshus och/eller på sysselsättningsplats,
- förslag till schema för vistelse utanför halvvägshuset,
- behov av villkor enligt 60 § KvaL,
- på vilket sätt och i vilken omfattning den dömde ska hålla kontakten med Kriminalvården samt
- om brottsoffer i relation till den dömde finns.

Allmänna råd

Av utredningen bör även följande uppgifter framgå,

- den dömdes missbruk eller annan problematik,
- medicinska konsekvenser av eventuellt missbruk som kroppslig eller psykisk ohälsa,
- utfall och bedömning av pågående verkställighet med hänsyn bl a till vilka motivationsinsatser som gjorts (vitsord etc.),
- eventuell tidigare kriminalitet och vårdinsatser,
- den dömdes behov av behandlingsåtgärder; bedömning av lämplig vård- eller behandlingsform,
- den dömdes behov av utbildning, bedömning av lämplig utbildningsanordnare,
- den dömdes inställning till arbete, utbildning, behandling eller annan sysselsättning utanför halvvägshuset samt förmåga att fullfölja denna,
- förutsättningarna för sysselsättning utanför halvvägshuset,
- de tekniska förutsättningarna för kontroll med fotboja,
- behov av studiematerial, arbetskläder etc.,
- behov av tand-, hälso- eller sjukvård,
- geografiska förutsättningar såsom avstånd och restid till sysselsättningsplats,
- resplan samt
- ekonomiska förhållanden såsom ersättning, behov av bidrag för resor m.m.

Utredningen bör ske i nära samarbete mellan anstalten och frivårdskontoret. Både anstaltens och frivårdskontorets bedömningar bör framgå av utredningen. Den dömde bör aktivt bidra med insatser under utredningsarbetet.

Uppgifter ur personutredningar, yttranden, journalen samt bedömningar eller intyg om hälsotillstånd i form av exempelvis s.k. § 7-intyg eller rättspsykiatriska utlåtanden och utfall av tidigare behandlingar bör redovisas.

I förberedelserna ingår bland annat att frivårdskontoret gör besök på det externa/privata halvvägshuset såvida inte förhållandena är väl kända. Vidare bör besök på sysselsättningsplatsen ingå. Dessa besök bör lämpligen ske tillsammans med den dömde.

Externa/privata halvvägshus som inte kan erbjuda bemanning hela dygnet under samtliga veckodagar bör normalt inte anlitas för vistelsen.

I de fall det är uppenbart att förutsättningarna för vistelse i halvvägshus saknas kan utredningen begränsas till att dokumentera detta förhållande.

Vem kan beviljas vistelse i halvvägshus?

Allmänna råd

Vistelse i halvvägshus bör främst medges dömda som behöver extra stöd eller kontroll och som inte har tillgång till egen bostad eller som inte är

redo att vistas i den egna bostaden under längre perioder. Långtidsdömda bör prioriteras.

**KVFS
2008:5**

Utegångsförbud

41 § Vistelse i halvvägshus ska förenas med villkor om att den dömda inte får lämna halvvägshuset annat än på särskilt bestämda tider.

Utegångsförbudet kan kontrolleras med fotboja.

42 § När utgångsförbudet ska kontrolleras med fotboja ska de utrymmen i halvvägshuset, och i anslutning till detta, som den dömda får vistas i preciseras.

Undantag från utgångsförbudet

43 § Ett schema ska upprättas som beskriver utgångsförbudet och undantagen från detta för hela utslussningsperioden.

Schemat får göras i etapper, men måste vid beslutet att bevilja vistelse i halvvägshus omfatta åtminstone den första månaden av vistelsen.

44 § Under vistelsen i halvvägshus ska, om det inte finns särskilda skäl, den dömda, vid sidan av sysselsättningen, medges undantag från utgångsförbudet för utevistelse under högst 16 timmar per vecka för aktiviteter som särskilt syftar till att bygga upp, vidmakthålla eller förstärka ett positivt socialt nätverk för den dömda och andra frivilliga aktiviteter. Sådan tid för utevistelse kan inte sparas och skjutas upp till en senare vecka.

Den dömda ska dock ha sin dygnsvila i halvvägshuset och i normalfallet vistas där minst mellan kl. 22 och kl. 06.

Härutöver får den dömda medges utökad utevistelse om högst 72 timmar varje månad. Tiden för utökad utevistelse får delas upp på högst fyra tillfällen, men får inte kombineras med tid för annan vistelse utanför halvvägshuset.

Allmänna råd

Generellt bör antalet timmar utanför halvvägshuset kunna ökas allteftersom tidpunkten för villkorlig frigivning närmar sig. I de fall den dömda inte under anstaltsvistelsen har kvalificerat sig för maximal omfattning på permissioner är det lämpligt att inledningsvis vara något återhållsam med den samlade vistelsen utanför bostaden.

Tiden för utökad utevistelse bör i normalfallet förläggas till sysselsättningsfria dagar. Utökad utevistelse kan medges även mellan kl. 22 och kl. 06.

Tid för resa till och från olika aktiviteter räknas in i den totala tiden utanför halvvägshuset.

När schemat för vistelse utanför halvvägshuset upprättas bör hänsyn tas till eventuella brottsoffer. Exempelvis bör inte fritidsverksamhet förläggas i närheten av brottsoffrets bostad.

Kontaktperson och ansvarig handläggare

45 § En kontaktperson som kan svara för den dagliga närvarokontrollen ska i normalfallet utses på sysselsättningsplatsen. En kontaktperson ska utses även

på halvvägshuset. En ansvarig handläggare ska finnas på frivårdskontoret på frigivningsorten.

Allmänna råd

Till kontaktperson på sysselsättningsplatsen bör utses lämplig person företrädesvis i arbetsledande ställning eller motsvarande. Till kontaktperson på externt/privat halvvägshus är det lämpligt att utse den som är ansvarig för verksamheten där.

Innan kontaktperson på sysselsättningsplatsen utses bör frivårdskontoret på frigivningsorten besöka sysselsättningsplatsen för sammanträffande med den som är tillänt för uppdraget.

Kontaktpersonen förväntas informera Kriminalvården om den dömde bryter mot vad som gäller för utslussningsåtgärden. Kontaktpersonen på sysselsättningsplatsen bör även kunna fungera som ett stöd för den dömde om svårigheter uppkommer. Information om att daglig närvarokontroll kommer att utövas bör lämnas till den det berör.

I vissa fall kan kontaktperson inte utses på sysselsättningsplatsen t.ex. vid ensamarbete eller på grund av den dömdes befattning på arbetsplatsen. Om utslussningsåtgärden trots detta kan beviljas bör kontroll på sysselsättningsplatsen ske med tätare intervall än vad som annars bör ske.

För att stärka kontrollen i samband med annan vistelse utanför halvvägshuset bör, om det är lämpligt, särskilda kontaktpersoner utses även på dessa platser.

Beslut att bevilja vistelse i halvvägshus

46 § När vistelse i halvvägshus beviljas ska av beslutet framgå vilken period beslutet omfattar, vilket halvvägshus och vilken sysselsättning vistelsen avser samt vilka eventuella villkor enligt 60 § KvaL som ställs upp.

Den dömde ska innan vistelsen påbörjas delges beslutet samt informeras av frivårdskontoret på frigivningsorten om beslutets innebörd och vilka konsekvenser misskötsamhet kan få. Även den dömdes kontaktpersoner på sysselsättningsplatsen och halvvägshuset ska informeras om beslutets innebörd.

Den dömde ska få en kopia av beslutet om vistelse i halvvägshus att medföra under vistelser utanför halvvägshuset.

Allmänna råd

I de fall villkor om kontroll med fotboja ställs upp för att kontrollera att utgångsförbudet efterlevs bör av beslutet framgå när villkoret tidigast kan upphävas.

Ett beslut om vistelse i halvvägshus bör i förekommande fall villkoras så att det uttryckligen framgår att beslutet kommer att omprövas om den dömde senare inte beviljas utökad frigång som planerat eller om den dömde ändrar inställning och inte längre medverkar till att genomföra planerade utslussningsåtgärder.

Frivårdskontoret på frigivningsorten bör utan dröjsmål informera sysselsättningsplatsen och halvvägshuset när vistelse i halvvägshus har beviljats.

Den dömda bör bland annat informeras om hur han eller hon kan komma i kontakt med kriminalvårdspersonal i beredskap.

När vistelsen i halvvägshus ska påbörjas ska den dömda antingen beviljas permission för att kunna ta sig till halvvägshuset på egen hand eller transporteras till halvvägshuset av Kriminalvårdens transporttjänst.

Beslut om villkor och vistelse utanför halvvägshuset

47 § Den dömda ska delges beslut om vilka tider den dömda får vistas utanför halvvägshuset och om villkor enligt 60 § Kval.

Allmänna råd

Inom ramen för det meddelade beslutet ansvarar frivårdskontoret för att meddela beslut om de tider den dömda får vistas utanför halvvägshuset och om villkor som regionen inte beslutat om.

Ändring av villkor

48 § Innan beslut fattas om att upphäva, ändra eller meddela nya villkor ska frivårdskontoret på frigivningsorten ta fram underlag härför.

Den dömda skall, om det kan ske utan dröjsmål och inte är uppenbart obehövt, få ta del av underlaget före prövningen.

Allmänna råd

Underlaget bör komplettera den ursprungliga utredningen med uppgifter om vilka de nya omständigheterna är som föranleder åtgärden och vilka skälen för åtgärden är.

Ett exempel på när det kan vara uppenbart obehövt att låta den dömda ta del av underlaget är om den dömda själv har uppmärksammat Kriminalvården på de nya omständigheterna samt tagit initiativet till åtgärden.

Frivårdskontoret bör regelbundet, lämpligen veckovis i inledningsskedet, se över tiderna för vistelse utanför halvvägshuset – såväl för sysselsättning och tillfälle för inköp som för annan planerad vistelse och annan tid utanför halvvägshuset – så att balans uppnås för vistelse i halvvägshuset och aktiviteter utanför detta.

Anledning att upphäva, ändra eller meddela nya villkor kan föreligga om den dömda får en förändrad boende- eller sysselsättningssituation. Beslut om ändring av de tider den dömda får vistas utanför halvvägshuset kan även behöva göras t.ex. vid akut behov av läkarvård, besök hos närstående som är svårt sjuk, närvaro vid närståendes begravning eller kallelse att inställa sig hos polis- eller annan myndighet. Sådan vistelse utanför halvvägshuset bör inte omfatta längre tid än vad som erfordras för att tillgodose ändamålet. Ändringar för att fullgöra övertid på sysselsättningsplatsen kan i undantagsfall medges.

Misskötsamhet som är av mindre allvarlig art och inte bör leda till upphävande kan påverka omfattningen av vistelser utanför halvvägshuset samt föranleda att nya eller förändrade villkor meddelas.

Placeringsavtal

49 § Placeringsavtal ska upprättas mellan Kriminalvården och det externa/privata halvvägshuset när vistelse i halvvägshus har beviljats.

Underrättelse

50 § Frivårdskontoret på frigivningsorten ska informera det frivårdskontor som har sitt verksamhetsområde där den dömda kommer att vistas om vistelsen i halvvägshuset.

Besök av underårig

51 § Den som är under 18 år får besöka den dömda i halvvägshuset under förutsättning att ett skriftligt medgivande har inhämtats från den eller de som är den underåriges vårdnadshavare.

Allmänna råd

Halvvägshuset bör begära att besökare legitimerar sig.

Kontroll

52 § Närvarokontroll ska utföras regelbundet på sysselsättningsplatsen.

Allmänna råd

Kontroll av den dömdes närvaro samt förhållandena i övrigt på sysselsättningsplatsen bör utföras av frivårdskontoret på frigivningsorten åtminstone någon gång per vecka, om inte omständigheterna föranleder kortare intervall. Kontrollen kan ske genom telefonsamtal, besök, anmälningskyldighet för den dömda eller på annat tillförlitligt sätt. Närvarokontroll kan också ske genom att en skriftlig närvarorapport regelbundet inhämtas från sysselsättningsplatsen.

Om sysselsättningen är förlagd inom ett annat frivårdskontors upptagningsområde bör frivårdskontoren bistå varandra med kontrollinsatser.

Om frivårdskontoret bedömer att kontrollen på sysselsättningsplatsen behöver utökas bör möjligheten till elektronisk kontroll där utredas.

Sysselsättningsplatsen bör kontaktas i samband med att den dömdes verkställighetsplan revideras vid behandlingskollegium.

53 § Frivårdskontoret på frigivningsorten ska regelbundet kontrollera hur vistelsen i halvvägshuset fortskrider för den dömda.

Allmänna råd

Som ett led i uppföljningen av vistelsen i halvvägshus bör frivårdskontoret på frigivningsorten regelbundet under vistelsen informera sig om den dömdes närvaro i halvvägshuset och förhållandena i övrigt i halvvägshuset samt jämföra uppgifter med de i verkställighetsplanen uppsatta målen. Upp-

gifterna dokumenteras i den dömdes journal. Skriftlig närvarorapport från halvvägshuset bör regelbundet begäras in av frivårdskontoret.

Uppföljningen av vistelsen i halvvägshus bör utföras av den för ärendet ansvarige handläggaren på frivårdskontoret eller annan lämplig person någon gång per månad, om inte omständigheterna föranleder kortare intervall. Kontrollen kan ske genom telefonsamtal och besök i de externa/privata halvvägshusen.

Halvvägshuset bör kontaktas i samband med att den dömdes verkställighetsplan revideras.

54 § Den dömda ska lämna prov för kontroll av att han eller hon inte är påverkad av alkohol, narkotika, dopnings- eller andra otillåtna medel med sådan frekvens och vid sådana tidpunkter att missbruk kan upptäckas.

Utandningsprov för kontroll av att den dömda inte är påverkad av alkohol ska regelmässigt lämnas av den dömda i halvvägshuset, vid besök på frivårdskontoret eller annars när det bedöms påkallat.

När urinprov lämnas av en kvinna får endast sjuksköterska, läkare eller kvinnlig personal närvara.

Allmänna råd

Om den dömda har missbrukat narkotika bör han eller hon lämna prov för drogkontroll regelbundet. Prov för att kontrollera förekomsten av dopningsmedel bör endast krävas när det föreligger misstanke om sådant missbruk.

Ytterligare regler om provtagning m.m. finns i Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd om prov för drogkontroll.

”Avbojning”

55 § På dagen för villkorlig frigivning eller då kontroll med fotboja annars upphör ska den tekniska övervakningsutrustningen monteras ned.

Särskilt om utökad frigång

(58 och 59-60 §§ KvaL)

Allmänt

Allmänna råd

Utökad frigång bör främst komma ifråga för intagna på öppna anstalter och i andra hand för intagna från slutna anstalter med lägsta säkerhetsnivå. I normalfallet bör normalpermission med övernattningsha förekommit innan utökad frigång påbörjas.

I en stegvis utslussning bör utökad frigång kunna föregås av vårdvistelse, frigång eller vistelse i halvvägshus.

Kortare utslussningsperiod enbart genom utökad frigång med fotboja bör inte komma ifråga av praktiska skäl. Kortare tid än en månad bör beviljas endast i undantagsfall.

56 § Frivårdskontoret där den intagne är inskriven ansvarar för utredningen om samt genomförandet och kontrollen av den utökade frigången inklusive utredning vid eventuell misskötsamhet. Frivårdskontoret svarar även för eventuell målsägandeinformation under den utökade frigången. Den utökade frigången ska planeras i samråd med anstalten. Anstalten ska informera frivårdskontoret om eventuell misskötsamhet under utredningstiden.

Allmänna råd

Om en intagen ger in en ansökan om utökad frigång, ska anstalten omgående skicka ansökan till frivården för handläggning. En ansökan från en intagen fråntar dock inte anstalten det ansvar för planeringen av utslussningsåtgärder som framgår av 4 §. Av samma bestämmelse framgår även att samordning ska ske mellan anstalt och frivård.

Utredning

57 § Genomförd utredning ska sammanfattas i ett förslag till beslut innan den lämnas för prövning. I förslag till beslut om utökad frigång ska följande uppgifter redovisas,

- aktuell dom och verkställighetsuppgifter,
- bedömd risk för misskötsamhet samt hur denna ska minimeras,
- vilken bostad den utökade frigången avser,
- förslag på vistelseperiod i bostaden,
- skriftligt samtycke till utslussningsåtgärden från samtliga personer över arton år i hushållet,
- förslag på lämplig sysselsättningsplats,
- tilltänkt kontaktperson på sysselsättningsplatsen,
- förslag till schema för vistelse utanför bostaden i förekommande fall,
- behov av villkor enligt 60 § KvaL,
- på vilket sätt och i vilken omfattning den dömde ska hålla kontakten med Kriminalvården samt
- om brottsoffer i relation till den dömde finns.

Allmänna råd

Av utredningen bör även följande uppgifter framgå,

- den dömdes missbruk eller annan problematik,
- medicinska konsekvenser av eventuellt missbruk som kroppslig eller psykisk ohälsa,
- utfall och bedömning av pågående verkställighet med hänsyn bl a till vilka motivationsinsatser som gjorts (vitsord etc.),
- eventuell tidigare kriminalitet och vårdinsatser,
- den dömdes behov av behandlingsåtgärder, bedömning av lämplig vård- eller behandlingsform,
- den dömdes behov av utbildning, bedömning av lämplig utbildningsanordnare,

- den dömdes inställning till arbete, utbildning, behandling eller annan sysselsättning utanför bostaden samt förmåga att fullfölja denna,
- förutsättningarna för sysselsättning utanför bostaden,
- de tekniska förutsättningarna för kontroll med fotboja,
- behov av studiematerial, arbetskläder etc.,
- behov av tand-, hälso- eller sjukvård,
- geografiska förutsättningar såsom avstånd och restid till sysselsättningsplats,
- resplan samt
- ekonomiska förhållanden såsom ersättning, behov av bidrag för resor m.m.

Utredningen bör ske i nära samarbete mellan anstalten och frivårdskontoret. Både anstaltens och frivårdskontorets bedömningar bör framgå av utredningen. Den dömda ska aktivt bidra med insatser under utredningsarbetet.

Uppgifter ur personutredningar, yttranden, journalen samt bedömningar eller intyg om hälsotillstånd i form av exempelvis s.k. § 7-intyg eller rättspsykiatriska utlåtanden och utfall av tidigare behandlingar bör redovisas.

I förberedelserna ingår bland annat att frivårdskontoret gör hembesök för att kontrollera den miljö där den dömda ska vistas under den utökade frigången. Vidare bör besök på sysselsättningsplatsen ingå. Dessa besök bör lämpligen ske tillsammans med den dömda.

I de fall det är uppenbart att förutsättningarna för utökad frigång saknas kan utredningen begränsas till att dokumentera detta förhållande.

Vem kan beviljas utökad frigång?

Allmänna råd

Utökad frigång kan medges dömda som inte har ett sådant vård- eller behandlingsbehov som bör tillgodoses inom ramen för en vårdvistelse och som inte heller har behov av särskilt stöd eller kontroll i boendet. Särskilt för många långtidsdömda bör utökad frigång utgöra ett viktigt steg i utslussningstrappan.

Den intagnes behov av utökad frigång för att återanpassas till samhället bör ha betydelse för när i tiden utslussningsåtgärden ska inledas.

Bostaden

57 § Bostaden ska vara utformad så att den medger permanent boende.

Allmänna råd

Om brottet har riktats mot en familjemedlem eller mot någon som den dömda bor ihop med bör verkställigheten inte ske i det gemensamma hemmet, även om brottsoffret medger detta. Om den utökade frigången skulle inverka menligt på hemmavarande barn bör den inte medges.

58 § Skriftligt samtycke från övriga myndiga personer i hushållet ska inhämtas vid personligt sammanträffande innan den utökade frigången beviljas. De som ska lämna samtycke ska styrka sin identitet vid sammanträffandet.

Utegångsförbud

59 § Utökad frigång ska förenas med villkor om att den dömde inte får lämna bostaden annat än på särskilt bestämda tider.

Utegångsförbudet ska inledningsvis kontrolleras med fotboja.

60 § När villkor om utgångsförbud skall kontrolleras med fotboja ska de utrymmen i bostaden, och i anslutning till denna, som den dömde får vistas i preciseras.

Allmänna råd

Den dömde och eventuella andra personer i hushållet bör informeras om att teleleverantörers extratjänster inte får utnyttjas samt att annan utrustning, såsom fax, nummerpresentatör, modem och telefonsvarare inte får anslutas till abonnemanget på ett sådant sätt att det stör den elektroniska kontrollen.

Undantag från utgångsförbudet

61 § Ett schema som beskriver utgångsförbudet och undantagen från detta för vistelse utanför bostaden ska upprättas för hela utslussningsperioden.

Schemat får göras i etapper, men måste vid beslutet att bevilja utökad frigång åtminstone omfatta den första månaden av vistelsen.

62 § Den dömde ska vid sidan av sysselsättningen medges undantag från utgångsförbudet för vistelse utanför bostaden under högst 18 timmar per vecka. För sådana aktiviteter som särskilt syftar till att bygga upp, vidmakthålla eller förstärka ett positivt socialt nätverk kan den dömde tilldelas ytterligare högst 6 timmars utevistelse per vecka

63 § Om ett villkor om elektronisk övervakning upphävs kan utgångsförbudet begränsas så att den veckovisa vistelsen utanför bostaden tillåts överstiga 24 timmar. Den dömde ska dock ha sin dygnsvila i bostaden och i normalfallet vistas i denna minst mellan kl. 22 och kl. 06.

Tid för utevistelse enligt denna paragraf kan inte skjutas upp till en senare vecka.

64 § Efter en veckas vistelse utanför anstalt med utökad frigång får den dömde även medges utökad utevistelse om högst 24 timmar varje månad för frivilliga aktiviteter. Tiden för sådan utökad utevistelse får delas upp på två tillfällen, men får inte kombineras med tid för annan vistelse utanför bostaden.

Allmänna råd

Omfattningen av utevistelsen bör prövas individuellt utifrån en risk- och behovsbedömning. Omständigheter av betydelse vid bedömningen kan vara utfall av genomförda permissioner eller barns behov av att få träffa föräldrar, syskon eller andra nära anhöriga. I de fall den dömde inte under

anstaltsvistelsen har kvalificerat sig för maximal omfattning på permissioner är det lämpligt att inledningsvis vara något återhållsam med den samlade vistelsen utanför bostaden. En sådan etappvis utökad utökning av utevistelsetiden kan utnyttjas som en riskreducerande åtgärd.

Generellt bör antalet timmar utanför bostaden kunna ökas allteftersom tidpunkten för villkorlig frigivning närmar sig. Omfattningen av den totala tiden per vecka utanför bostaden bör dock påverka tiden för vistelse utanför bostaden.

Den dömde bör ges stor möjlighet att delta i planeringen av sina utevistelser.

Även efter det att villkoret om elektronisk övervakning har upphävts ska obligatoriska vistelser utanför bostaden, såsom sysselsättningstid, programdeltagande och besök vid frivårdskontoret, schemaläggas. Tiden för utökad utevistelse bör i normalfallet förläggas till sysselsättningsfria dagar.

Tid för resa till och från olika aktiviteter räknas in i den totala tiden utanför bostaden.

Övernattning under utökad utevistelse kan medges. Övernattning under annan utevistelse kan däremot medges endast undantagsvis, exempelvis för anställningsintervju på annan ort.

Anpassningar av utgångsförbudet kan behöva göras till följd av akuta eller oplanerade händelser, exempelvis behov av läkarvård, besök hos närstående som är svårt sjuk, närvaro vid närståendes begravning eller kallelse att inställa sig hos polis- eller annan myndighet. Sådan vistelse utanför bostaden bör inte omfatta längre tid än vad som behövs för att tillgodose ändamålet. Ändringar för att fullgöra övertid på sysselsättningsplatsen kan medges i undantagsfall.

När schemat för vistelse utanför bostaden upprättas bör hänsyn tas till eventuella brottsoffer. Exempelvis bör inte fritidsverksamhet förläggas i närheten av brottsoffrets bostad.

Kontaktperson och ansvarig handläggare

65 § En kontaktperson som kan svara för den dagliga närvarokontrollen ska i normalfallet utses på sysselsättningsplatsen. En ansvarig handläggare ska även finnas på frivårdskontoret på frigivningsorten.

Allmänna råd

Till kontaktperson bör utses lämplig person företrädesvis i arbetsledande ställning eller motsvarande på sysselsättningsplatsen. Innan kontaktperson utses bör frivårdskontoret besöka sysselsättningsplatsen för sammanträffande med den som är tilltänkt för uppdraget.

Kontaktpersonen förväntas informera Kriminalvården om den dömde bryter mot vad som gäller för utslussningsåtgärden. Kontaktpersonen bör även kunna fungera som ett stöd för den dömde om svårigheter uppkommer. Information om att daglig närvarokontroll kommer att utövas bör lämnas till den det berör.

I vissa fall kan kontaktperson inte utses t ex vid ensamarbete eller på grund av den dömdes befattning på arbetsplatsen. Om utslussningsåtgärden trots

detta kan beviljas bör kontroll på sysselsättningsplatsen ske med tätare intervall än vad som annars bör ske.

För att stärka kontrollen i samband med planerad vistelse utanför bostaden bör särskilda kontaktpersoner utses även på dessa platser.

Beslut att bevilja utökad frigång

66 § När utökad frigång beviljas ska av beslutet framgå vilken period beslutet omfattar, vilken bostad och sysselsättning den utökade frigången avser samt vilka eventuella villkor enligt 60 § KvaL som uppställs.

Den dömde ska innan den utökade frigången påbörjas delges beslutet samt informeras om beslutets innebörd och vilka konsekvenser misskötsamhet kan få. Även den dömdes kontaktperson på sysselsättningsplatsen ska informeras om beslutets innebörd.

Den dömde ska få en kopia av beslutet om utökad frigång att medföra under vistelser utanför bostaden.

Allmänna råd

Om tidigare verkställighet med fotboja har avbrutits på grund av misskötsamhet bör detta vägas in i bedömningen av om den utökade frigången ska medges. Vid bedömningen av hur lång tid den utökade frigången ska pågå med fotboja bör det även beaktas att åtgärden ofta upplevs som mycket ingripande. Bedöms att prövning senare bör ske om att villkor om fotboja kan upphävas, bör det anges i beslutet när detta tidigast kan ske.

Frivårdskontoret på frigivningsorten bör utan dröjsmål informera sysselsättningsplatsen när utökad frigång har beviljats. Den dömde bör bland annat informeras om hur han eller hon kan komma i kontakt med kriminalvårdspersonal i beredskap.

När den utökade frigången ska påbörjas ska den dömde antingen beviljas särskild permission för att kunna ta sig till bostaden på egen hand eller transporteras till bostaden av Kriminalvårdens transporttjänst.

Beslut om villkor och vistelse utanför bostaden

67 § Den dömde ska delges beslut om villkor enligt 60 § KvaL.

Allmänna råd

Inom ramen för det meddelade beslutet ansvarar frivårdskontoret för att meddela beslut om vilka tider den dömde får vistas utanför bostaden vid utgångsförbud och om andra villkor som regionen inte beslutat om.

Ändring av villkor

68 § Innan beslut fattas om att upphäva, ändra eller meddela nya villkor ska frivårdskontoret på frigivningsorten ta fram underlag härför.

Den dömde skall, om det kan ske utan dröjsmål och inte är uppenbart obehövligt, få ta del av underlaget före prövningen.

Allmänna råd

Underlaget bör komplettera den ursprungliga utredningen med uppgifter om vilka de nya omständigheterna är som föranleder åtgärden och vilka skälen för åtgärden är.

Ett exempel på när det kan vara uppenbart obehövt att låta den dömda ta del av underlaget är om den dömda själv har uppmärksammat Kriminalvården på de nya omständigheterna samt tagit initiativet till åtgärden.

Vid villkor om utgångsförbud bör frivårdskontoret regelbundet, lämpligen veckovis i inledningsskedet, se över tiderna för vistelser utanför bostaden – såväl för sysselsättning, besök hos handläggare på frivårdskontoret och tillfälle för inköp som för annan planerad utvistelse – så att balans uppnås för vistelse i bostaden och aktiviteter utanför denna.

Anledning att upphäva, ändra eller meddela nya villkor kan föreligga om den dömda får en förändrad boende- eller sysselsättningssituation. Beslut om ändring av de tider den dömda får vistas utanför bostaden kan även behöva göras. Om den dömda vid långvarig sjukskrivning inte har någon annan sysselsättning eller planerad vistelse och annan tid utanför bostaden bör en timmes utvistelse per dag medges för att bryta den dömdes isolering i bostaden.

Ett villkor om kontroll med fotboja bör upphävas tidigast när två tredjedelar, dock minst två månader, av den utökade frigången har verkställts.

Även om misskötsamhet har bedömts mindre allvarlig och därför inte tillräcklig för att upphäva en utslussningsåtgärd kan samma misskötsamhet ändå vara ett skäl för att inte upphäva eller för att senarelägga upphävandet av villkoret om elektronisk övervakning. Sådan misskötsamhet kan exempelvis vara återkommande mindre avvikelser från schema eller andra omständigheter som i det enskilda fallet bedöms påvisa ett behov av fortsatt hög kontroll. Misskötsamhet som är av mindre allvarlig art och inte bör leda till upphävande kan även påverka omfattningen av vistelser utanför bostaden samt föranleda att nya eller förändrade villkor meddelas.

Sjukdom

69 § Den dömda ska åläggas att vid sjukdom anmäla detta till frivårdskontoret på frigivningsorten samt upplysas om att han eller hon på anmaning av verksamhetsstället ska uppvisa läkarintyg från första sjukdagen.

Allmänna råd

Vid långvarig sjukskrivning bör ändring av eventuella villkor enligt 60 § KvaL övervägas. I sista hand bör ärendet anmälas till den som har fattat beslut om upphävande av utslussningsåtgärden.

Underrättelse

70 § Frivårdskontoret där den dömda är inskriven ska informera det frivårdskontor som har sitt verksamhetsområde där den dömda kommer att vistas om den utökade frigången.

Kontroll

71 § Närvarokontroll ska utföras regelbundet på sysselsättningsplatsen.

Allmänna råd

Kontroll av den dömdes närvaro samt förhållandena i övrigt på sysselsättningsplatserna bör utföras av frivårdskontoret på frigivningsorten, eller en extern kontrollör, åtminstone någon gång per vecka, om inte omständigheterna föranleder kortare intervall. Kontrollen kan ske genom telefonsamtal, besök, anmälningsskyldighet för den dömda eller på annat tillförlitligt sätt. Närvarokontroll kan också ske genom att en skriftlig närvarorapport regelbundet inhämtas från sysselsättningsplatsen.

Om sysselsättningen är förlagd inom ett annat frivårdskontors upptagningsområde bör frivårdskontoren bistå varandra med kontrollinsatser.

Om frivårdskontoret bedömer att kontrollen på sysselsättningsplatsen behöver utökas bör möjligheten till elektronisk kontroll där utredas.

Sysselsättningsplatsen bör kontaktas i samband med att den dömdes verkställighetsplan revideras.

72 § Frivårdskontoret där den dömda är inskriven ska regelbundet kontrollera hur den utökade frigången fortskrider för den dömda.

Den dömda och eventuella andra myndiga personer i hushållet ska informeras om att han eller hon är skyldig att lämna företrädare för Kriminalvården tillträde till bostaden.

Allmänna råd

Kontrollen bör vara organiserad så att eventuell misskötsamhet kan upptäckas och åtgärder vidtas när som helst, dygnet runt alla dagar i veckan. Intensiteten i kontrollen ska vara hög men samtidigt anpassad till förhållandena i det enskilda fallet. När den dömdes utgångsförbud begränsas måste, vid schemalagningen av hans eller hennes utevistelser, hänsyn tas till möjligheten att utföra en ändamålsenlig kontroll. Den dömdes kontakter med frivårdskontoret, eventuella behandlingskontakter, övervakarkontakter och kontakter i samband med annan planerad vistelse utanför bostaden bör vägas in.

Oanmälda hembesök bör i normalfallet genomföras två gånger per vecka och företrädesvis förläggas till vardagskvällar samt veckoslut och helger. Kontroll bör även ske genom telefonsamtal. Den dömda bör under inledningen av utslussningen, åtminstone den första månaden, även besöka frivårdskontoret en gång per vecka. Sådana besök kan efter en individuell bedömning successivt trappas av.

Om det geografiska läget och andra förhållanden medger det bör frivårdskontoret, efter överenskommelse med anstalten, överlämna åt anstalten att utföra kontrollen. Frivårdskontoret kan också utse externa kontrollörer. Kontrollörerna ska kunna legitimera sig för den dömda.

Frivårdskontoret bör vid behov samråda med polisen angående eventuell medverkan vid hembesök. Så kan vara fallet då det kan bli aktuellt att begära åtgärden upphävd på grund av misskötsamhet.

73 § Den dömd ska lämna prov för kontroll av att han eller hon inte är påverkad av alkohol, narkotika, dopnings- eller andra otillåtna medel med sådan frekvens och vid sådana tidpunkter att missbruk kan upptäckas.

Utandningsprov för kontroll av att den dömd inte är påverkad av alkohol ska regelmässigt lämnas av den dömd vid hembesök, besök på frivårdskontoret eller annars när det bedöms påkallat.

När urinprov lämnas av en kvinna får endast sjuksköterska, läkare eller kvinnlig personal närvara.

Allmänna råd

Om den dömd har missbrukat narkotika bör han eller hon lämna prov för drogkontroll regelbundet. Prov för att kontrollera förekomsten av dopningsmedel bör endast krävas när det föreligger misstanke om sådant missbruk.

Ytterligare regler om provtagning m.m. finns i Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd om kontroll av förekomsten av beroendeframkallande medel m.m.

Externa kontrollörer

74 § Ett förordnande av extern kontrollör ska vara skriftligt och fattas av frivårdskontoret där den dömd är inskriven. Av förordnandet ska framgå vem kontrollören är samt kontrollörens behörighet och ansvar. Kontrollören ska även, muntligen och skriftligen, informeras om tystnadsplikten.

Den dömd ska beredas tillfälle att yttra sig över förslaget till extern kontrollör innan kontrollören utses.

Frivårdskontoret ansvarar för uppföljning av externa kontrollörers uppdrag.

Allmänna råd

Till extern kontrollör kan en lekman utses som har erforderlig kunskap, fallenhet och intresse för uppdraget att utföra tillsyn av en dömd som beviljats vistelse i halvvägshus eller utökad frigång. Tjänsteman inom Kriminalvården bör inte förordnas som extern kontrollör. Övervakare bör inte förordnas till extern kontrollör för en dömd som han eller hon också är övervakare för. Det är inte heller lämpligt att utse en anhörig till extern kontrollör.

Ett skäl att utse extern kontrollör kan vara om den dömdes bostad eller sysselsättningsplatsen ligger förhållandevis långt från ett frivårdskontor eller en anstalt. Det kan även vara lämpligt att utse extern kontrollör när den dömd har särskilda behov som bättre kan tillgodoses genom medverkan av en lekman. Om det är lämpligt kan en extern kontrollör även anlitas för att på egen hand montera ned teknisk övervakningsutrustning.

Vid bedömning av om extern kontrollör ska utses bör vägas in om detta skulle medföra betydande kostnadsmissiga fördelar. En extern kontrollör

**KVFS
2008:5**

ersätts med timarvode och omkostnadsersättning enligt de normer som fastställts av huvudkontoret.

Även externa kontrollörer eller vårdgivare kan utföra prov för drogkontroll. I så fall måste frivården förvissa sig om att den som ska utföra uppgiften också har kompetens för den.

”Avbojning”

75 § På dagen för villkorlig frigivning eller då kontroll med fotboja annars upphör ska besök hos den dömde och/eller på sysselsättningsplatsen göras för nedmontering av den tekniska övervakningsutrustningen.

Dessa föreskrifter och allmänna råd träder i kraft den 1 april 2008 då Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd om särskilda utslussningsåtgärder (KVFS 2006:27) ska upphöra att gälla.

LARS NYLÉN

Ulf Jonson

Innehållsförteckning

**KVFS
2008:5**

Gemensamma bestämmelser

Allmänt	1
Information	1
Utredning	2
Risk- och behovsbedömning	3
Villkor m.m.	4
Skyldigheter	4
Sysselsättning vid frigång, vistelse i halvvägshus och utökad frigång .	4
Försäkringsskydd	6
Ekonomi vid frigång, vistelse i halvvägshus och utökad frigång	6
Upphävande på grund av misskötsamhet eller bristande förutsättningar	7

Särskilt om vårdvistelse

Allmänt	10
Utredning	10
Vem kan beviljas vårdvistelse?	11
Val av vårdgivare m.m.	12
Kontaktperson och kontaktman	13
Beslut att bevilja vårdvistelse	13
Beslut om villkor och vistelse utanför boendet	13
Ändring av villkor	14
Placeringsavtal	14
Underrättelse	14
Kontroll	14
Ekonomi	15
Kläder och annan utrustning	15

Särskilt om frigång

Allmänt	15
Utredning	16
Vem kan beviljas frigång?	17
Omfattning	18
Kontaktperson	18
Beslut att bevilja frigång	19
Beslut om villkor och utevistelsetider	19
Ändring av villkor	20
Underrättelse	20
Kontroll	20

Särskilt om vistelse i halvvägshus

Allmänt	21
Utredning	21
Vem kan beviljas vistelse i halvvägshus?	22
Utegångsförbudet	23
Undantag från utgångsförbudet....	23
Kontaktperson och ansvarig handläggare	23
Beslut att bevilja vistelse i halvvägshus	24
Beslut om villkor och vistelse utanför halvvägshuset	25
Ändring av villkor	25
Placeringsavtal	26
Underrättelse	26
Besök av underårig	26
Kontroll	26
”Avbojning”	27

Särskilt om utökad frigång

Allmänt	27
Utredning	28
Vem kan beviljas utökad frigång? .	29
Bostaden	29
Utegångsförbud.....	30
Undantag från utgångsförbudet....	30
Kontaktperson och ansvarig handläggare	31
Beslut att bevilja utökad frigång ...	32
Beslut om villkor och vistelse utanför bostaden	32
Ändring av villkor	32
Sjukdom	33
Underrättelse	33
Kontroll	34
Externa kontrollörer	35
”Avbojning”	36